

Želja vsak četrtlet in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopiše do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

64. številka.

Maribor, 25. avgusta 1927.

61. letnik.

Slovensko ljudsko stranko hvali njen program in njeno delo. — Glasujte vsi za njo!

Voliti pomenja izbirati med dobrim in slabim, med raznimi vrstami dobrega to, kar je boljše in najboljše. Voliti pomenja pritrčiti načelom, ki jih je kdo spoznal za dobra, ter ta načela proglasiti kot svoja. Voliti pomenja potrditi delovanje tistega, ki mu stopiš ob stran kot njegov pristaš.

Kdor se zaveda velikega in dalekosežnega pomena volitev, ne bo niti za trenutek v dvomu, koga naj voli pri volitvah 11. septembra. Ne bo mu treba niti za hip premišljati, katero stranko naj izbere med tistimi številnimi strankami, ki se mu ponujajo, katerim načelom naj pritrči, delovanje katere stranke naj potrdi.

Dobra je samo ena stranka.

Ni vsak človek dober, tako tudi ne vsaka stranka. Tudi med tistimi, ki so slabi, ni popolna enakost, eden je slab, drugi še slabši, tretji najslabši. Tako stopnjevanje slabega je tudi med strankami.

Kakovost stranke se spozna po njenih načelih in njenem delovanju. Dobro drevo rodi dober sad, slabo drevo prinaša slab sad. Takšen je red v naravi in to potrjuje poleg sv. pisma tudi človeško izkustvo.

Stranka s slabim programom predstavlja slabo drevo. Program, ki ni v skladu s krščanskimi načeli, mora odkloniti vsak kristjan. Programa, ki ni za ohranitev, ojačitev in napredek slovenskega, ne more sprejeti noben zaveden Slovenec. Programu, ki pospešuje kapitalistično izkoriščevanje ljudstva, ne more pritrčiti noben socialno pravičen človek. Program, ki vsebuje socialistično zabavljanje in hujskanje delavskih množic, mora pobijati vsak, ki mu je pri srcu sloga in vzajemnost med poedinimi stanoviti in ohranitev miru v človeški družbi.

Stranke s takšnimi programi so slabe stranke. Takšnih je tudi v Sloveniji. Izmed vseh strank, ki se vam ponujajo, da jim poklonite volilne kroglice, je samo ena dobra, in to je Slovenska ljudska stranka.

Našo stranko hvali njen program.

Program SLS ni nov, starejši je nego sedanja naša država. Izoblikoval se je z razvojem in napredkom slovenske in krščanske zavesti med našim ljudstvom. Ob njegovi zibelki so stali možje, ki jih naš narod slavi kot vzorne narodne učitelje, buditelje in organizatorje: od Slomškega do Mahničarja in Krika. Duševno dete takšnih staršev ne more biti slabo.

Program SLS je program slovenskega ljudstva, kojemu je zajet iz duše. V duši slovenskega ljudstva živi in deluje troje: ljubezen, zvestoba, pravičnost. Ljubezen do katoliške vere in do slovenske domovine, zvestoba verskim idealom in narodnim zahtevam, pravica poedinu in vsem stanoviti: to je ono prelepo trojstvo, ki tvori duševnost našega ljudstva. To troje tvori tudi podlago in obenem glavno vsebino programa SLS. Program naše stranke je krščanski, je slovenski, je socialen.

Smelo in upravičeno trdimo, da ima naša stranka izmed vseh strank, ki so v naši državi, najpopolnejši program zlasti v gospodarskem in socialnem oziru. Vse, kar so poslednje vlade dobrega spravile v javnost, vse to je vzelo in

posneto iz našega programa. Program SLS ima torej prvenstvo med programi vseh političnih strank.

Našo stranko hvali njeno delovanje.

Zgodovina naše stranke je najboljši slavonspev njenega delovanja. Iz naroda za narod: to je vedno bilo geslo njenih voditeljev, ki so hkrati bili najboljši in najpoštenjši delavci za dobrobit slovenskega ljudstva.

Iz obširne zgodovine delovanja naše stranke samo majhen odlomek: njeno delovanje na vladi od 1. februarja t. l. do Velike noči. Ker so vse druge stranke slovenskemu ljudstvu samo nalagale pomnožena davčna bremena, so poslanci SLS pri svojem vstopu v vlado najprej gledali, da se s fin. zakonom vsaj olajšajo davčna bremena. Eksistenčni minimum pri osebnih dohodnini se je zvišal od 5000 na 6000 Din, vsled česar bo v Sloveniji oproščenih osebnih dohodnine kakšnih 7500 davkoplačevalcev; odpravljen je 30% pribitek k dohodnini, s čimer bo Slovenija na leto prihranila 12 milijonov dinarjev.

Izbrisejo se taksne kazni, ki 1. aprila še niso bile plačane. Prenosne takse pri prevzemu posestev so se znižale pri nepremičninah od 6% do 4%, posestva pod 50.000 Din (200.000 kron) so prosta desetka. Lep in dragocen uspeh! Monopolne kazni in kazni po taksemem zakonu se znižajo. Davek na ročno delo, upeljan s sodelovanjem in po krivdi samostalnih demokratov in Radičevske stranke, je po zaslugi SLS za mnoge odpravljen, ker je eksistenčni minimum zvišan na 6000 Din. 20% boni, ki jih ima država plačati za odtegljaj pri zamenski denarja, se do 1000 kron sprejemajo pri plačevanju zaostalih davkov. Odpravljen je carina na modro galico, žveplo in žilski soliter, ukinjena trošarina na nadomestke kave, riž, sveče, karbid, za žarnice, ki jih rabijo občine za razsvetljavo ulic; cena soli je znižana za 2 kroni pri kilogramu. SLS se je tudi posrežilo rešiti kmete in vinogradnike nadležne in z velikimi kaznimi združene prijave lastnega vinskega pridelka. Naštevati bi še lahko dalje. To pa naj zadostuje v dokaz, kako vestno se je SLS trudila in koliko je za slovensko ljudstvo dosegla ona dva meseca, ko je letos bila na vladi.

Omeniti hočemo samo še zasluge poslancev SLS za oblastne skupščine, ki bi bile ostale čisto brez sredstev in brez prilike plodnosnega dela, ako se ne bi naša stranka v Beogradu neumorno trudila za nje. Vlada je vsled zahteve naših poslancev dovolila prvi kredit, ki je omogočil zasedanje oblastnih skupščin. Imovina bivše dežele Kranjske in Stajerske, ki so jo demokrati in samostojni kmetijci s svojim glasovanjem za ustavo in samoupravne zakone pripravili, je po zaslugi naših poslancev s finančnim zakonom prenesena na ljubljansko in mariborsko oblast. Ti dve oblasti sta edini dobili zakonito pravico izpreminjati stare deželne zakone, s čimer je storjen velik korak do uresničenja naše programne točke o zakonodajni avtonomiji Slovenije.

Stranka takšnega programa in takšnega delovanja je vredna našega popolnega zaupanja ter zasluži, da 11. septembra glasujemo za njo vsi zavedni in pošteni Slovenci.

Predznaki naše zmage 11. septembra 1927.

Čim bližje je dan volitev, tem živahnije postaja volilno gibanje. Dokler so pisarne raznih strank morale vršiti pripravljalno delo, predpisano po zakonu, je bilo zanimanje omejeno na ožji krog. Čim pa so kandidatne liste bile vlozene ter so se kandidati začeli pojavljati pred volilci, se je zanimanje za volitve razširilo in povečalo.

Po uspehih, ki jih kandidati dosegajo na volilnih shodih, se da presoditi in predvideti volilni uspeh poedinih strank. Ako kak kandidat nima poslušalcev na volilnih shodih, je težko pričakovati, da bi dobila skrinjica njegove stranke na dan volitve v večjem številu kroglice volilcev. Ako vzamemo obisk volilnih shodov kot merilo, po katerem naprej premerimo volilni uspeh raznih strank, smemo po pravici napovedati, da bodo sovražne nam stranke pri teh volitvah slabo odrezale.

Shodi kandidatov samostalne demokratske stranke in Radičevske stranke so navadno prav slabo obiskani. Na mnogih krajih se ti kandidati niti ne upajo javno naznaniti svojih zborov, marveč obvestijo svoje najzvestejše oprode, s katerimi ostanejo nekaj časa v razgovoru. Tako so napram svoji stranki izvršili dolžnost volilnega zborovanja. Na drugem kraju se takšnemu kandidatu posreči, da naleti na prostoru pred kakšno gostilno ali na prostoru, kjer se vrši javno oznanjevanje, večje število ljudi, katerim začne govoriti. Nekateri ga poslušajo, drugi mu ugovarjajo, tretji se smeji. Ko smatrajo, da je dovolj zabave, pa odidejo. Ponekod se nasprotni kandidati priključijo in pristulijo na naše shode, ker dobro vedo, da je na teh shodih veliko poslušalcev. Naši pristaši pa jim po navadi ne dovolijo govoriti.

Ni veliko boljše niti s shodi socialistov, socialnih demokratov, komunistov in drugih struk, ki so se pojavile ter živijo v socialistični družbi. Le tamkaj, kjer je večje število industrijskega delavstva, je obisk večji, zato pa navadno tudi pride do prerakanja in prepiranja. Voditelji so nesložni med seboj glede načina, kako bi naj ljudstvo postalo deležno blagodati socialističnega evangelija. Nesloga voditeljev je razcepila in razdelila tudi delavske vrste. Ker so socialistični voditelji pripravili zaupanje delavcev in je vsled tega število socialističnih glasov primeroma majhno, bo vsled delitve na tri socialistične stranke končni uspeh še manjši.

Slovenska ljudska stranka zboraže po vseh krajih naše domovine, in to povsod z velikim uspehom. Naši shodi so prav dobro obiskani, in sicer ne samo shodi voditelja dr. Korošca, ki so pravcati ljudski tabori, marveč tudi shodi drugih kandidatov. Ti shodi so najboljši dokaz za to, kako globoko je med našim narodom usidrana SLS. Vseposvodi se pojavlja in izraža popolno zaupanje naši stranki, njenim voditeljem in kandidatom. Niti sence kakšne nesloge ni opaziti na nobenem kraju. Iz tega razveseljivega dejstva se da sklepati, da bo volilni uspeh 11. septembra za našo stranko zelo ugoden, še ugodnejši nego poprej. Činitelji okrajnega in krajevnega vodstva naših organizacij, naši vrli poverjeniki, zaupniki, agitatorji in sploh vsi naši vneti in zvesti pristaši naj v popolnem obsegu storijo svojo dolžnost, da bo 11. september za SLS dan sijajne zmage!

Dr. Guthi Loma:

GRBAVEC.

Detektivski roman. — Iz madžarščine prevedel F. Kolenc.

Grbavec aretirajo.

V prostorni sobi velik nered; vse je zmetano križem-kražem. Na okrogli mizi različne knjige, steklenice z zdravili; na usnjatem stolu moške obleke, na zofi perilo; vse to sta polagala star gospod, dobrodušnega obraza in hišnik v dva velikanska potna kovčega iz usnja. V gugalnem stolu, ki je bil okrašen z ročnim delom, se je zibal droben človeček. Upadle, čudovito blesteče oči, izzet obraz, z blede rdečico sušičavih ljudi, oglata glava, štrleče ustne kosti. Ozkoramni, sloki mladenič je imel izredno veliko glavo. Oči ima zapicene v strop, iz cigarete piha velikanske kroge dima in se niti ne zveni za človeka, ki skladata njegove stvari v kovčege.

— Elija, vrži proč to cigareto! ... ga prosi stari gospod. — Nočeš in nočeš držati zdravnikovega nasveta ... Nikotin je smrtonosen strup. Uniči te ...

Nagovorjeni mladi možicelj mesto odgovora močno puhne iz cigarete, potem pa pritisne robec k ustom in začne hripavo, dušeče kašljati.

— Ali ti nisem povedal?

— Resnično, gospod — je pripomnil skromno hišnik — bolj bi morali paziti na zdravje.

Na vratih se je slišalo trkanje.

— Prosto!

Mihael Tuzar je vstopil. Ze na prvi pogled lahko spozna, da je orjak resnico govoril: grbavec se pripravlja na pot. Hišnik pozdravi detektiva kot starega znanca.

— Dober večer, gospod Tuzar!

— Ah! Vi ste? Kako pridete sem?

— Naveličal sem se policijske službe. Veliko je tekanja, malo plače. Izplačali so me in potem sem prišel za hišnika k temu gospodu.

— Tri mesece ... Verjemite mi, vesel sem, da sem se rešil policije ...

Obrnil se je proti starejšemu gospodu.

— Ali ne poznate g. Tuzarja? ... Čudim se! Velik mož je! Slaven mož! Med detektivi mu ni enakega.

— Ah! Detektiv?

— Da, gospod!

Trdo, osorno se ozre na grbavca. On pa njega niti ne pogleda, ravnodušno se ziba naprej ... Vražji dečko ...

— S čim vam lahko postrežem?

— Prišel sem k Eliji Bergerju.

— Kaj hočete z njim? ... Pred menoj lahko odkrito govorite, stric in varuh sem mu.

— Ničesar ne bom prikrival. Saj tako vse doznate. Imam nalog, da spremim g. Elijo Bergerja na policijo.

— Mene? ... Na policijo? ... Kaj hočete od mene?

— To izveste od g. kapetana.

— Grbavec vstane in brez najmanjšega znaka strahu pripomni:

— Zelo mi je žal, gospod, toda ne morem iti z vami. Prej bi morali priti. Čez eno uro potujem.

— Tako je. Odpotuje. Niti enodnevne zamude ne sme imeti. Vreme je postalo hladno in njegov zdravnik mi je za-bi-čal, da ga čimprej odpeljem.

— Tudi vi odpotujete?

— Do Ankone ga spremim. Preskrbim primerno oskrbo in potem se vrnem. Ako hoče g. kapetan eno in drugo izvedeti od nas, mora par dni potrpežljivo čakati. Mogoče mu tudi jaz lahko dam pojasnila ...

— Ali smem vprašati: kedaj ste odločili, da danes potujete?

— Ze v preteklem tednu. Za Elijo sem že tudi kupil vozni list za daljše potovanje, ker bo v Ankoni le tri tedne, od tam pa potuje v Rivijero in v Kairo.

— Detektiv ni mogel prikrivati osumljenosti. Najbrž je na napačni sledi. Vsi znaki kažejo, da ta človek ni oni grbavec, ki ga mora aretirati. Toda Tuzarja ni mogoče tako lahko stresti s sebe; prepričati se je hotel o stvari. Računal je s tem, da se je orjak zmotil v osebi; zato je skrbel, da pride cukrar. To je sicer nezakonito, ker presega njegov oblastni krog, da bi pred osumljenca postavil eno ali drugo pričo,

toda to nič ne stori. So slučaji, ko se treba oddaljiti od predpisanih pravil.

— Ni izključeno, da g. Berger še danes zvečer lahko odpotuje. Mogoče ga niti ne bom peljal na policijo. Da se o tem prepričam, mu moram staviti par vprašanj. Ali dovolite?

— Prosim!

— Kje ste bili včeraj zvečer od sedmih do desetih?

— V operi.

— Tako je! — se je oglasil hišnik. Jaz sem ga spremil do gledališča. Krog polenajste je pozvonil in jaz sam sem odprl vrata.

Tuzar ni dvomil o tem, da je govoril hišnik resnico. Mnogo let ga že pozna kot poštenega, zanesljivega človeka.

— Kaj so igrali v operi?

— Aido.

— Ste bili pri celi predstavi?

— Med četrtim dejanjem sem odšel.

— Ali ste videli, kako je vaš gospodar vstopil na gledalski prostor? — je vprašal hišnika.

— Nisem videl. S fijkakerjem sva se peljala do vhoda opere. Gospod je izstopil, jaz pa sem se vrnil domov.

— Varuh grbavcev je posegel vmes:

— Baš ob dvanaesti uri opoldan sem kupil za njega parterno vstopnico; ako se prav spominjam za levo stran.

— V četrti vrsti sem sedel.

Sedaj sledi najvažnejše vprašanje, od katerega pričakuje Tuzar velik vtis.

— Ali poznate Nikolaja Berényi?

— Nikolaja Berényi? Ne poznam. Sploh slišal nisem o njem.

Odgovor je bil tako miren, tako odločen, da Tuzar ni mogel dvomiti o njegovi iskrenosti. In še vseeno ni izgubil upanja. Preostaja še zadnja kocka, ki odloči igro, prihod cukrarja. Ravno tem trenutku vstopi.

— Ne zamerite mi, da sem dal g. Fischerja sem pripeljati. To se je zgodilo v vašem interesu. Izjava g. Fischerja bo odločila, ali boste morali odložiti potovanje ali ne.

In obrnil se je proti trgovcu ter mu stavil vprašanje:

Nemška kandidatna lista.

Med kandidatnimi listami, ki so vložene v volilnem okrožju Maribor — Celje, je tudi kandidatna lista nemške stranke. Da ima nemška stranka pravico do lastne kandidatne liste, to je nad vsakim dvomom. O tem ni treba, da bi se dalje razgovarjali. Zanimivejšje je vprašanje, iz katerega nagiba so Nemci vložili svojo lastno kandidatno listo, s kakšnimi razlogi so jo podprli in kakšne cilje zasledujejo.

Ko je gospodarsko in politično društvo Nemcev sklenilo za septembarske volitve predložiti lastno listo, je svoje postopanje utemeljilo s tem, da morajo volitve zopet prinesiti dokaz o nemški narodni manjšini, ki se bori za svoj obstanek. Ako je ta nagib bil za Nemce edino ali predvsem merodajen, zakaj pa so vložili svojo listo samo na Štajerskem, ne pa tudi na Kranjskem, kjer stanujejo tudi Nemci zlasti na Kočevskem? Ali kočevski Nemci ne spadajo k nemški manjšini, ki se mora boriti za svoj obstanek? Volitve vobče nimajo v prvi vrsti namena, da donesejo dokaz o obstoju naroda ali narodne manjšine. Uradne dokaze za to prinaša ljudsko štetje, ki se je v naši državi vršilo v popolni svobodi, dočim se koroški Slovenci v Avstriji ne morejo in ne smejo svobodno izjaviti za slovensko narodnost.

Dr. Mühleisen, nosilec nemške kandidatne liste, je v »Cillier Zeitung«, objavil poziv Nemcem, da glasujejo za nemško listo. V tem pozivu poudarja med drugim znane zahteve Nemcev po samoupravi na kulturnem polju, po samostojnem nemškem šolstvu, po nemškem učiteljsku, po nameščenju nemških učiteljev na nemških šolah ter dostavlja, da doslej še ni izpolnjena nobena teh utemeljenih nemških zahtev. Poslednja trditev ne odgovarja dejanskemu stanju, ker imajo Nemci v naši državi toliko nemških šol, kolikor zahtevajo zakonski predpisi. Mi si dovoljujemo g. nosilcu nemške kandidatne liste vprašanje: Kakšna pa je upoštevanost koroških Slovencev? Ali imajo Slovenci v Avstriji le samo eno slovensko šolo? O slovenskem učiteljsku niti ne govorimo. Ali niso na utrakvističnih šolah, ki so upeljane med koroškimi Slovenci, nameščeni samo učitelji nemškega pokolenja in mišljenja, dočim se tisti redki slovenski učitelji, ki so še ostali na Koroškem, preganjajo, zapostavljajo in prestavljajo v popolnoma nemške kraje?!

V proglasu nemške stranke, podpisanem od dr. Mühleisena, je izostala pohvala za delovanje dosedanjih nemških poslancev. Ali je to hotoma izpuščeno? Ali ni morda ravno v delovanju nemških poslancev razlog, zakaj je pri volitvah l. 1925 propadla nemška kandidatna lista z nosilcem Schauerjem, urednikom lista »Cillier Zeitung«?

Da si volilci napravijo nekako sliko o delovanju nemških poslancev v beograjski narodni skupščini, hočemo nakratko opozoriti na tiste zakone, za katere so nemški poslanci glasovali l. 1923. Po volitvah l. 1923 je rajni Nikola Pašić sestavil vladu iz same radikalne stranke, ki pa ni imela večine. Ker nobena druga stranka ni hotela podpirati Pašićeve vlade, je g. Pašić pridobil za sebe turški džemiet (klub turških poslancev) in pa nemške poslance. In za kaj so nemški poslanci, ki so služili Pašićevi vladi, vse glasovali?

Nemški poslanci so meseca septembra l. 1923 glasovali za dvanajstine za mesec oktobar—december, katere so bile zgrajene na podlagi petkratnega povišanja zemljiškega davka in 30% pribitka k dohodninskemu davku. Takrat je bilo to ogromno davčno povišanje prvič vpeljavano. Brez glasov nemških poslancev ne bi bilo sprejeto. Meseca oktobra 1923 so nemški poslanci glasovali za novi zakon o taksah (pristojbinah), ki še sedaj obstoji in pomenja strahovito breme za vse stanovce, tudi za najrevnejše. Brez nemških glasov ta zakon ne bi bil sprejet. Istega meseca l. 1923 so nemški poslanci glasovali za še sedaj obstoječi zakon o trošarinah, ki je tudi vzbudil veliko nezadovoljstvo. Meseca julija l. 1923 so nemški poslanci glasovali za sedanji vojaški zakon, ki vsebuje velike trdnote.

Nemški agitatorji bodo na ta značilna dejstva iz zgodovine delovanja nemških poslancev pozabili. Pravi pri-

jatelj ljudstva pa ne smejo in ne bodo dovolili, da bi ljudstvo na to pozabilo. Zlasti pa se ne more dovoliti, da bi se tiste Slovence, ki so nekdanj kot prijatelji Nemcev služili nemški politiki in glasovali pri volitvah za njo, zopet hotelo vpreči v jarem nemške politike, da bi 11. septembra glasovali za nemško listo. Rojen Slovenec mora glasovati za slovensko kandidatno listo. Še manj dopustno bi bilo, ako bi nemški podjetniki in denarni mogotci hoteli na svoje slovenske delavce in nameščence vplivati, da bi glasovali za nemško listo.

Za zvezo z Nemčijo in Avstrijo.

Svet se obrača. Kdo bi mislil, da si bo naša država kedaj iskala prijateljev in zaveznikov pri Nemcih. In vendar je prišlo do tega. Dva razloga govorita za to. Če smo si dobri z Avstrijo in Nemčijo, imamo na eni strani hrbet zavarovan proti Italiji. Na drugi strani pa — in to je za nas posebno važno — bomo v slučaju, če smo si z Nemci dobri, lahko prodajali v Avstrijo in Nemčijo našo živino, sadje, vino in druge pridelke.

Naša Slovenska ljudska stranka zahteva, da se mora naša država popolnoma sprijazniti z Avstrijo in Nemčijo. Ko je bila naša stranka letos dva in pol meseca v vladi, je na vse načine pritisnila in zahtevala, da se sprijaznimo s severnimi sosedmi.

Trud zastopnikov Slovenske ljudske stranke, posebno dr. Korošca, ni bil zaman. Med Jugoslavijo in Nemčijo se že sklepa gospodarska ali trgovska pogodba. Po tej pogodbi bomo lahko prodajali v Nemčijo kmetijske pridelke, a kupovali bomo po nižji ceni iz Nemčije stroje, železje in druge fabriške izdelke. Tudi z Avstrijo se bo letos sklepala nova trgovska pogodba.

Za Slovenijo, osobito za slovensko kmetijstvo je neizmerno velike važnosti, da bo vlada k pogajanjem za gospodarske zveze z Nemčijo in Avstrijo poslala tudi naše strokovnjake iz Slovenije. Ako bomo pri volitvah dali Slovenski ljudski stranki moč, da bo prišla v vlado, bo to lahko storila. Če pa bomo volili samostojne demokrate, kateri Nemce sovražijo, ali pa radičevce, ki naših razmer na meji ne poznajo, potem bo še naprej naša meja na severu gospodarsko zaprta.

Kmetijski volilci, dobro upoštevajte to in volite Slovensko ljudsko stranko, ki je za gospodarsko zvezo Jugoslavije z Avstrijo, Nemčijo in drugimi sosednimi državami.

Volilci SLS

NAŠA SKRINJICA

JE 1 JE

! PRVA !

Vrste naših mož so vedno močnejše.

Iz vseh okrajev dobivamo poročila, da pristopajo k naši Slovenski ljudski stranki možje, ki so bili dosedaj pri raznih drugih strankah. Sprevideli so svojo zmoto in so jo popravili. Nek poseben val gre po naših krajih. Ljudje pravijo: »Samo ene stranke se bomo letos držali! Z najmočnejšo bomo volili. Saj nima smisla, da bi vlekli na osem strani. Potem ni nikjer nič.«

In tako se je n. pr. samo v mariborskem okraju (levi breg) oglasilo celo več županov, kateri dosedaj niso držali z nami, da pojdejo z nami. Dva od teh sta bila dolga leta pristaša Samostojne kmetijske, a eden Samostojne demokratske stranke. Lahko bi priobčili pisma, v katerih opisujejo vzroke, zakaj so zapustili svoje dosedanje stranke.

Zanimivo je nadalje, da sta se izjavila za pristop k Slovenski ljudski stranki celo dva bivša kandidata—namestnika, ki sta kandidirala 23. januarja še na listi samostojnih demokratov.

Imena teh mož, ki so še pravočasno sami spoznali, da so bili na krivi poti, ne bomo priobčevali. Ako pa samostojneži in demokrati želijo izvedeti imena teh mož, so jim ista v uredništvu na razpolago.

Značilna je izjava enega od teh mož. On pravi:

»Kdor ima vsaj malo pameti v glavi, mora danes spoznati, da je za Slovence na vsak način potrebno, da se vsi oklenemo samo ene stranke. Demokratska stranka je stranka sovražstva, samostojneži in radičevci niso napravili za kmeta in delavca niti toliko, kolikor je za nohtom črnega. Dopade pa se mi Slovenska ljudska stranka posebno radi tega, ker drži svojo besedo. To je res poštena stranka za kmeta in delavca. Jaz hočem pri letošnjih volitvah storiti vse, da bodo v moji občini vsi volilci li volili in da bodo vsi dali kroglice Slovenski ljudski stranki.

Naš nekdanji somišljenik v Slovenskih goricah, ki je bil pri zadnjih volitvah zapeljan od gosposkih samostojnih demokratov, piše našemu somišljeniku:

»... Veseli me, da me moja stara, poštena stranka zopet sprejme nazaj v svoje vrste. Radujem se, da si imel angelski čut, ako se ena ovca izgubi, in če jo najdeš, jo zadeneš na svoje rame in se veseliš s svojimi prijatelji...«

Takih pisem dobivamo naši vodilni pristaši vsak dan.

Vse to znači, da je ljudstvo spoznalo, katere stranke se mora držati in da se Slovenci, če hočemo imeti moč, ne smemo cepiti in trgati na male stranke in strančice.

Zatorej vsi poštteni volilci: 11. septembra vsi na volišče samo za eno, najmočnejšo stranko, to je za Slovensko ljudsko stranko!

Vse kroglice v prvo skrinjico!

Radičevci in advokati.

Pismo pristašem Samostojne kmetijske stranke in radičevcem!

Ali se še spominjate, kako ste vedno hrulili in vpili proti advokatom, posebno če je Slovenska ljudska stranka kandidirala kakega krščansko mislečega jurista? In vaš »Kmetijski list«, kako strupeno je pisal proti »dohtarjem«!

Kaj pa vaša stranka letos počenja? Postavili ste celo vrsto advokatov za kandidate, in sicer: dr. Novačana, advokata dr. Odiča, advokata dr. Marušiča, advokata dr. Pernarja, advokata dr. Mačeka, advokata dr. Krajača in še celo vrsto samih advokatov! Tega tajiti ne morete!

In po Slovenskih goricah se pehaajo tudi trije advokati za samostojneže in radičevce. To so gospodje doktorji: Rapotec, Faninger in mladi Rosina in še dr. Kukovec na vrh. Ali boste morda tajili vse to?

Samostojneži in radičevci, samim sebe točete po zobeh. Pri prejšnjih volitvah ste farbali ljudi s svojo hrvatsko »republiko«. Znorili ste ž njo ljudi, a Radič je to »republiko«

V.

Tuzar dobi ukor.

Aretiranega mladeniča so na policiji v navzočnosti krajevega pravnikarja šele jutraj drugega dne zasliali. Izpovedal je približno isto, kakor detektivu Tuzarju. Vse prizadevanje Bercijevo je bilo brezuspešno: Elija Berger niti za trenutek ni izgubil prisotnosti duha, nasprotno, tu in tam je celo protestiral zoper strašno obdolžitev. Zastonj so poklicali cukrarja, on je ostal pri tem, da ni nikdar bil v Fischerjevi trgovini v Kerepeški ulici, ni bil v »Belem krokarju«, umorenjenega Nikolaja Berényi pa sploh poznal ni. Glede skrivnostnega pisma ni hotel dati nobenega pojasnila, izjavil pa je, da ni v zvezi z umorom. Po pričanju strica, je bil grbavec vzgled pridnosti in štedljivosti. Dopoldneve je prebil na uni-verzi in ves prosti čas je porabil za študij prava. Misel, da je njegov varovanec sodeloval pri umoru, je brez podlage.

Po zaslisanju so ostali Tuzar, kapetan in pravnik sami. Ko so Elija Bergerja odpeljali nazaj v celico, se je Berci obrnil naravnost k pravniku.

— No, kakega mnenja ste vi?

Pravnik prižge cigaro, se udobno nasloni nazaj na zofi in s trdnim prepričanjem odgovori:

— Grbavec je nedolžen... Res, so znaki, navidezni razlogi za tožbo, toda gotovo je, da Nikolaja Berényi ni on umoril.

— Drzna izjava!... Pokličite si v spomin podatke zasledovanja. Nimamo opravka le z navadnimi poročili in navidezni razlogi, marveč z dokazi. Neoporekljiva in zanesljiva izpoved cukrarjeva; krvni sledovi pod posteljo in papirnati šknicelj; petgoldinarski bankovec, ki so ga našli v denarnici obdolženca; skrivnostno pismo, ki je bilo oddano na pošto dva dni pred umorom in z izjavo na katero je Elija Berger kratko odrekel vsako pojasnilo: od prvega do zadnjega sami tehtni dokazi za krivdo grbavca. Izpoved cukrarjeva je zelo odločna in na vsak način obtežujoča. Ni v njegovem interesu, da bi krivo pričal. Raztrgani in zlimani bankovec in papirnati šknicelj njegovo izpoved potrjujejo. In kaj naj bi bil vzrok, da Elija Berger noče ničesar povedati o izvoru skrivnostnega pisma? Zakaj prikriva, ako je nedolžen?...

(Dalje prihodnjič.)

— Dobro pogledajte tega gospoda... Zakaj gre, veste dobro; predno bodete pričali, vprašajte vest... In sedaj odgovorite: ali ga poznate?

— Poznam. Verem človek sem, pred sodiščem nisem nikdar stal, vendar pa sem pripravljen tudi s prisego potrditi, da je to tisti človek, ki je med sedmo in osmo uro bil v moji trgovini. S komaj slišnim, hripavim glasom je prosil cukrer zoper kašelj.

— Jaz?

— Vil... Dobro sem si vtisnil v spomin tudi vaš obraz. Videl vas je tudi moj pomočnik. Tudi on lahko priča.

— No? Kaj odgovorite na to?...

Grbavec tudi sedaj ni postal nemiren. S smehom je pripomnil:

— Gospod, in niti ne slutim, za kaj gre?... Sploh sanja se mi ne, česa me dolžite, izjaviti pa moram, da se ta gospod moti... Mogoče je, da priča s prepričanjem, misliti pa moram, da me s kom drugim zamenja.

— Ne, ne, nel... Vi ste bilil! Prisegam pri spominu svoje žene in pri sreči svojih otrok!... Nikdar vas ne pozabim. Oči so vam tako čudno sijale ko dve ognjeni krogli. Spominjam se tudi, da ste plačali z desetgoldinarskim bankovcem in jaz sem vam vrnil razen drobiža en razdrapan petgoldinarski bankovec.

— Komično! V resnici komično!... Jaz pa z gotovostjo lahko trdim, da vas sedaj prvič vidim. V vaši trgovini nisem nikdar bil. Včeraj zvečer sploh nisem kupil cukra zoper kašelj. Kar pa se tiče strganega bankovca, moram pripomniti, da od včeraj zvečer naprej nisem ničesar kupil in ako bi vi imeli prav, bi moral bankovec še sedaj imeti. Tu imate denarnico! Iščite ga!

Tuzar se ni dal dolgo prositi. Naglo pograbi denarnico, jo odpre in v naslednjem trenutku izvleče strgani in z ozkim papirjem zalimani petgoldinarski bankovec.

Splošno osupnanje.

— No, kajne, da sem imel prav? — je zaklical zmago-slavno poštteni trgovec.

Nobenega dvoma: v dobri veri, s pravim prepričanjem priča. Obtoženec začuden pripomni:

— Nerazumljivo!... Tega petgoldinarskega bankovca včeraj še nisem imel... Kako je prišel k meni? Misliti moram, da mi ga je kdo skrivaj vtaknil v denarnico.

— Tako?... Ali so vam morda tudi to skrivaj vtaknili

noter? — je hitro vprašal Tuzar. In pokaže pismo. Ko ga bolnik zagleda, se precej močno strese. Kri mu stopi v obraz in izven sebe zakriči:

— Dajte nazaj!... Zahtevam!... Kdo vas je pooblastil, da ga lahko prečitam?

Toliko je gotovo, da ni bilo vsakdanje pismo in je lahko vzbudilo pozornost detektivovo, ki so ga bila sama ušesa in oči. Nagon mu je narekoval, da bo to pismo igralo veliko vlogo v prizadevanju, da se pojasni resnica. Kaj je bilo v njem? Tri kratke besede: »Pridi! Čakam te!« Na mesto podpisa s črnilom nerodno narisana mrtvaška glava.

Glej skrivnostno pismo:

Jeleny meg... Várlak!!...*

Kakor je bilo razvidno iz poštne stampiljke, je bilo pismo oddano v Budimpešti, dva dni pred umorom.

— Ali smem vedeti, kaj pomenijo te tri besede in ta mrtvaška glava?

— To je moja skrivnost. Vas nič ne briga! Dajte sem pismo.

— Ne dam. Potrebujem ga... Odgovor mi torej odrečete?

— Da: odrečem... Sploh pa, s kako pravico me izprašujete?... Vedeti hočem namreč, za kaj gre? Zakaj me nadlegujete?

— Tako je! Tudi moje potrpežljivosti je konec — je razdraženo pripomnil Koloman Berényi, varuh grbavca. Tuzar pa z odmerjenim glasom mirno odgovori:

— Gre za to, da je bil preteklo noč v hotelu »Beli krokar« umorjen Nikolaj Berényi, posestnik. In vsi znaki kažejo na to, da ste umor vi izvršili, za kar vas v imenu zakona takoj aretiram.

Tuzarjeva izpoved je pretresla starega gospoda. V trenutku je postal smrtnobled, začel je loviti zrak, in hišnik ga je moral pograbit, da se ni zgrudil. Grbavec je nasprotno zopet postal miren.

— Striček, nič se ne boji! Saj sem nedolžen. O Nikolaju Berényi sem sedaj prvič slišal... Postal sem žrtev nekega groznega nerazumevanja... Gospod, ako vam je drago, lahko greval

— Naprejt!...

* Pridi, Čakam te!!...